FOR PARTICIPATION

КОМПЛЕКТ ИНСТРУМЕНТИ ЗА TOY4PARTICIPATION: ПЕДАГОГИЧЕСКИ КАРТИ И КАРТИ С ДЕЙНОСТИ ЗА СМИСЛЕНО УЧАСТИЕ

Съфинансирано от Европейския съюз

Благодарности

Педагогическите карти и картите с дейности са неразделна част от инструментариума TOY4Participation. Инструментариумът е разработен от Джулия Кортелези, Маргарет Кернан, Мариана Палазуелос, Хана Махиелс, Зеенат Панникер и Йоанна Васила от International Child Development Initiatives (ICDI), като част от проекта "TOY for Participation: "Овластяване на демократичната ангажираност и трансформация на общността чрез участие на децата в ранна възраст", съфинансиран от програмата CERV на Европейския съюз.

Специални благодарности на партньорите от консорциума TOY4Participation: Open Academy Step by Step (Хърватия), Partners for Democratic Change/Partners Hungary Foundation (Унгария), Associazione 21 Luglio и Cubo Libro (Италия), Centre for Education Initiatives - CEI (Латвия), Wide Open School (Словакия), Educational Research Institute (Словения), Labor and Health Social Initiatives (Украйна) и For Our Children Foundation (България), както и на ISSA Hub, които допринесоха с безценния си опит и знания за оформянето на съдържанието на този инструментариум.

https://www.reyn.eu/toy4inclusion/toy-for-participation/

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения принадлежат само на автора/авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или Европейска изпълнителна агенция за образование и култура. Нито Европейският съюз, нито предоставящият орган могат да бъдат държани отговорни за тях.

© TOY4Inclusion, юли 2025 г.

Дизайн и оформление: ISSA - Международна асоциация "Стъпка по стъпка“

Предложено цитиране:

TOY4Inclusion (2025 г.). TOY4PARTICIPATION Toolkit (Инструментариум на TOY4PARTICIPATION): Педагогически карти и карти с дейности за пълноценно участие. Лайден

Съдържание

Въведение 5

Педагогически карти 7

Педагогически карти за смислено участие 7

Педагогическа карта 1: Какво е детското участие - и какво не е (0-10 г.) 8

Педагогическа карта 2: Работа с уязвими групи (0-10 г.) 13

Педагогическа карта 3: Мозаечен подход (3-6 г.) 20

Педагогическа карта 4: Участие на децата във вземането на решения: От планиране до изпълнение (7-10 години) 27

Педагогическа карта 5: Подкрепа на семействата за насърчаване на детското участие (0-10 г.) 36

Карти с дейности 42

Карти за дейности - възрастова група 0-2 44

Сензорни кошници за избор 44

„Да“ с очите 45

Отзивчиво пеене 46

Визуални карти с процедури 47

Карти за дейности - възрастова група 3-6 години 49

Смислени избори 49

Планирайте таблата си за игра 50

Буркани за гласуване 51

Насоки за обсъждане в кръга 52

Сесии за създаване на правила 54

Карти за дейности - възрастова група 7-10 години 57

Минисъвети и групи за вземане на решения 57

Разходки за картографиране 58

Консултации, базирани на история 60

Цикли на обратна връзка 61

Въведение

Този ресурс съдържа пет **педагогически карти** и **тринадесет карти с дейности,** които насърчават пълноценното участие. Те са част от **инструментариума TOY4Participation: Как да насърчаваме детското участие и демокрацията във формални и неформални детски заведения**. Педагогическите карти и картите с дейности са предназначени за практическо използване от специалисти в областта на ранното детство (персонал, асистенти, доброволци) в ежедневната практика в неформални и формални среди за ранно детско образование и грижи.

TOY4Participation разглежда участието като:

- **Приобщаващо и базирано на взаимоотношения:** корени се в топли, реципрочни взаимодействия между деца и възрастни, включително техните семейства
- **Вербално и невербално:** зачитане на многото езици на изразяване - от плач и посочване до рисуване и разказване на истории
- **Ежедневно и постоянно:** вградено в ежедневието, ритуалите и спонтанните срещи

В това определение се признава, че участието не означава да се даде на децата власт над възрастните, а по-скоро да се създадат значими възможности децата да бъдат чути, взети на сериозно и включени в оформянето на техните преживявания, с активното участие и подкрепа на техните семейства.

Ето защо в неформалното ОГРДВ практиците подкрепят участието чрез:

- Създаване на топли, изпълнени с доверие отношения
- Наблюдаване на детските сигнали, ритъм и рутина
- Насърчаване на идеи чрез отворени въпроси и материали
- Документиране и споделяне на това, което децата изразяват

Някои от дейностите и предложенията са заимствани от други наръчници или ресурси. Когато това е така, източниците са отбелязани и са предоставени пълни референтни данни.

Картите не трябва да се четат от корица до корица. Можете да навлезете в определени раздели, да разпечатате някои карти, да разсъждавате с колеги и да адаптирате инструментите и ресурсите към собствения си контекст.

Въпреки това ви препоръчваме първо да **разгледате теоретичния раздел на инструментариума (Част 1, Основи: Участието като педагогическа и демократична практика).** Без разбиране на педагогическите основи, които стоят зад дейностите, те могат да загубят пълната си стойност за развитие, особено когато става въпрос за насърчаване на смислено участие.

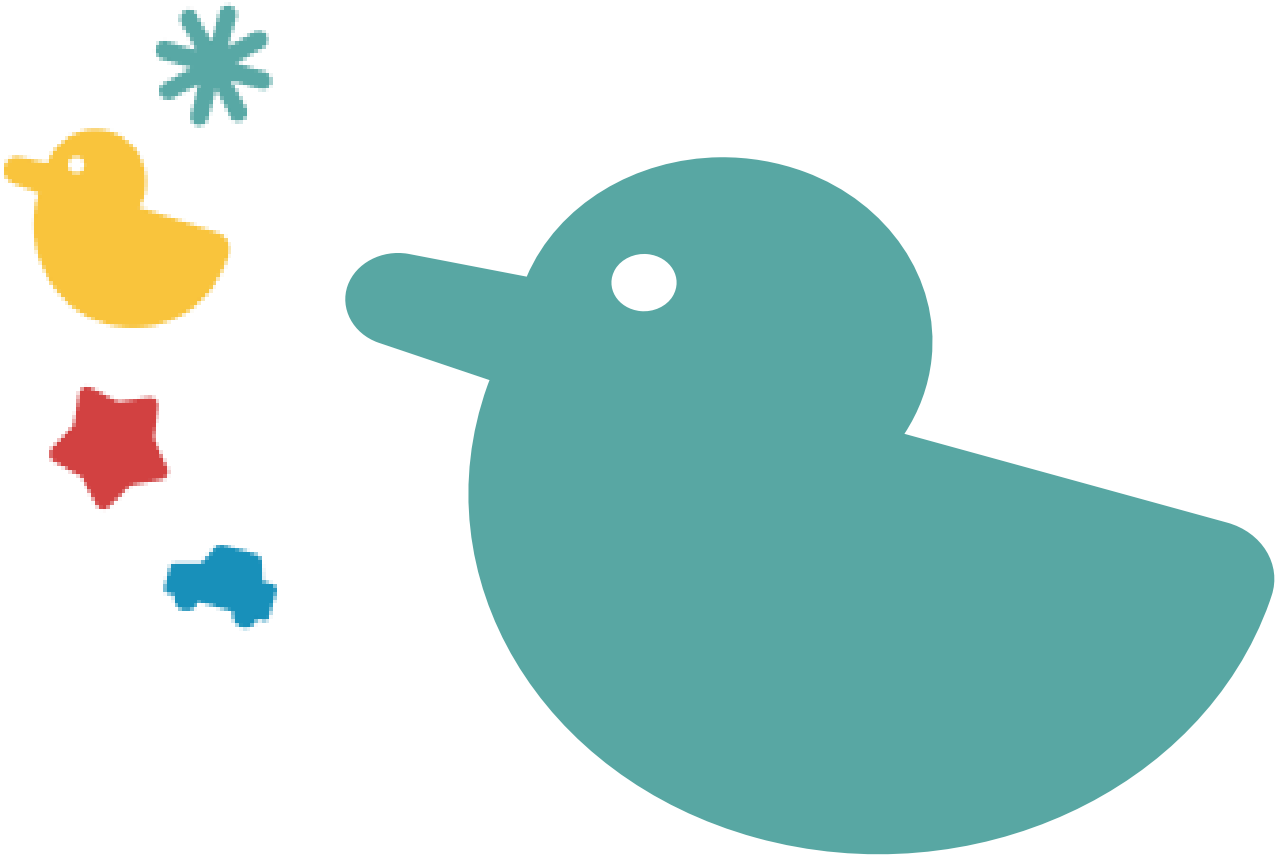

Педагогически карти

Педагогически карти за смислено участие

Тези кратки педагогически карти предлагат практически насоки за това как да включите участието в ежедневните взаимоотношения, рутината и планирането. Въпреки че в ранното детско образование съществуват много подходи към участието на децата, този раздел подчертава пет ключови области, за които практиците често искат подкрепа:

1. Какво е детско участие - и какво не е (0-10 години)
2. Работа с уязвими групи (0-10 години)
3. Мозаечният подход (3-6 години)
4. Детско участие в процеса на вземане на решения: От планиране до изпълнение (7-10 години)
5. Подкрепа на семействата за насърчаване на детското участие (0-10 години)

Всяка карта е посветена на конкретна тема и включва подходящи за възрастта стратегии за използване както във формални, така и в неформални среди за образование и грижи за ранна детска възраст (ОГРДВ). Тези карти са разработени въз основа на изразените потребности на специалисти, участващи в проекта TOY4Participation.

Педагогическа карта 1: Какво е детското участие - и какво не е (0-10 г.) [1]

Какво е детско участие?

Децата и младите хора трябва да участват във вземането на решения в ежедневни пространства и ситуации, като например в детски ясли и детски градини, класни стаи, здравни заведения и клубове, както и в разработването и оценката на политики, програми, услуги, законодателство и при провеждането на изследвания.

Запомнете: Участието е...

- **Приобщаващо и базирано на взаимоотношения:** корени се в топлите, реципрочни взаимодействия между децата и възрастните, включително техните семейства
- **Вербално и невербално:** зачитане на многото езици на изразяване - от плач и посочване до рисуване и разказване на истории
- **Ежедневно и постоянно:** вградено в ежедневието, ритуалите и спонтанните срещи, а не само в специални проекти
- **Вградени както в структурирани образователни среди, така и в неформални, общностни пространства:** като центрове за игра, дневни центове или групови събирания вкъщи
- Участието е свързано със **създаването на значими възможности за** децата да бъдат изслушвани, приемани сериозно и включвани в оформянето на техния опит, с активното участие и подкрепа на техните семейства.

[1] Вдъхновено и адаптирано от: Преработената версия на "Митовете за детското участие" от Лора Ланди и "Петте най-големи мита за детското участие - и какво всъщност означава" от REYN

Какво не е детско участие?

1. **Да оставите децата да вземат всички решения:** детското участие означава да споделяте решенията с децата, а не да им предавате контрола. Възрастните остават отговорни за осигуряването на благосъстоянието, безопасността и развитието на децата. Но децата се признават за активни участници с ценни познания. Участието означава да ги изслушвате, да вземате на сериозно техните мнения и да ги включвате в решенията, които ги засягат, по смислен, съобразен с възрастта им начин. Тяхно право е да бъдат изслушвани в настоящето, за тяхното минало, настояще и бъдеще.

> *Пример*:
> *Ако правите промяна в рутината на детето, като например преместване на времето за лягане или започване на ново училище, попитайте го как се чувства по този въпрос и какво би могло да му помогне да го направи по-лесно. Вие все още ръководите решението, но те се чувстват забелязани и включени.*

2. **Даване на глас на децата:** децата вече имат глас, така че възрастните не са там, за да „дават“ или „усилват“ гласа им. Ролята на възрастните е да приемат сериозно гласа на децата. Децата не трябва да се нуждаят от мегафон, за да бъдат чути.

> *Пример*:
>
> *По време на групова дейност, малко дете многократно посочва различна играчка или пространство. Вместо да го пренасочвате обратно към планираната дейност, забележете и уважете избора му. Те съобщават своите предпочитания, ролята на възрастния е да ги изслуша, да ги потвърди и да ги адаптира, когато е възможно.*

3. **Загуба на контрол:** хората може да си мислят, че ако дадат думата на децата, те ще загубят контрол, но е точно обратното. Когато децата чувстват, че гласът им е важен, те са склонни да бъдат по-сговорчиви, уверени и емоционално сигурни. Поканата за участие не премахва границите, а ги укрепва, като ги вкоренява във взаимното уважение и разбиране. Това не означава, че всяко желание се изпълнява. Но когато децата разбират как се вземат решенията и се чувстват изслушани, те са по-склонни да приемат и да се учат от тези решения.

Пример:

Когато определяте правила за общо пространство (като класна стая или спалня), попитайте децата какво според тях е справедливо. Включете техните предложения и обсъдете защо някои идеи може да не бъдат използвани.

4. **Децата са ЕКСПЕРТИТЕ в собствения си живот:** Децата имат експертиза, но често не са единствените, които имат опит по въпросите, които ги засягат, а възрастните знаят много, но не могат да знаят какво знаят, чувстват или преживяват децата, ако не ги попитат. Децата знаят какво им носи радост, какво ги кара да се чувстват сигурни или тревожни, какво им помага да учат най-добре. Когато възрастните комбинират знанията и опита си с житейските перспективи на децата, резултатът е по-добри и по-подходящи решения. Изключването на децата от разговори, които ги засягат, е пропусната възможност за по-дълбока връзка и по-обмислени резултати.

Пример:

Ако някое дете изглежда колебливо по отношение на планирана дейност или преход, попитайте защо. Може да научите нещо, което не сте взели предвид, например сензорна претовареност, тревожност или минал негативен опит, и да се адаптирате съответно.

5. **Детските прозрения са ограничени от възрастта**: дори най-малките деца могат да изразяват предпочитания, емоции и намерения. Бебето отвръща глава, когато е прекалено стимулирано; малкото дете посочва любима играчка; детето в предучилищна възраст обяснява какво го плаши и защо. Това са все форми на участие. С израстването на децата способността им да разсъждават и да участват се увеличава, както и начините, по които можем да подкрепим тяхното участие. Ключът е да се настроим към техните уникални начини на общуване и постоянно да им предоставяме възможности за изразяване. Правото на участие принадлежи на всички деца, способни да формират мнение, включително и на най-малките.

Пример:
Опитайте това: Позволете на децата в предучилищна възраст да гласуват за това коя приказка да се чете по време на кръга. Подкрепете демократичното вземане на решения, дори с гласовете на най-малките.

6. **Само модерна дума:** детското участие не е тенденция. То е право, установено в Конвенцията на ООН за правата на детето и подкрепено от десетилетия изследвания и международна практика. То работи най-добре, когато е интегрирано в ежедневните моменти: да поискате мнението на децата по време на планирането на класната стая, да ги включите в рутинните дейности в домакинството или да им дадете думата при вземането на решения относно грижите за тях. Участието не е един голям разговор, а се изгражда чрез много малки, последователни действия на включване. То никога не е съвършено. Правете най-доброто с това, с което разполагате, продължавайте да се учите, подобрявайте и адаптирайте в процеса на работа.

Пример:

Поканете децата да създадат съвместно седмичен график или визуална рутинна схема. Използвайте снимки или рисунки, ако те все още не четат, и обсъдете стъпките заедно.

7. **Твърде скъпо е и отнема твърде много време:** Участието е право, а не лукс, и не е задължително да бъде скъпо или да отнема много време. Има много прости, ежедневни начини, по които възрастните могат да участват смислено с децата и които не струват нищо. Всъщност участието на децата често помага да се определи кое е ненужно, което води до по-добри решения и дори спестява време и ресурси в дългосрочен план.

> *Пример:*
>
> *Преди да планирате групова екскурзия, попитайте децата какви места ги интересуват. Техният принос може да гарантира, че преживяването ще бъде смислено и приятно, а понякога може да се окаже, че една проста, близка възможност ги вълнува също толкова, колкото и по-скъпа атракция.*

8. **Твърде чувствително е:** ако нещо засяга децата, те имат право да бъдат изслушани, особено по чувствителни теми. И колкото по-уязвимо е едно дете, толкова по-важно е да го изслушаме. Изключването им от разговори, защото са „твърде малки“ или „твърде уязвими“, може да засили чувството им за безсилие. Участието не означава да притискате децата да говорят за неща, за които не са готови, а да създавате безопасни, подкрепящи пространства, където те *могат да* говорят, ако искат, и да знаят, че ще бъдат чути и уважавани.

> *Пример:*
>
> *Представете си, че едно дете се чувства разстроено, защото родителите му се карат вкъщи. Вместо да избягва темата, възпитателят/практикът може внимателно да попита детето дали иска да поговори за това, което го притеснява, или дали има нещо, което би могло да му помогне да се почувства по-добре. Позволете им да споделят по свой собствен начин, чрез рисуване, игра или просто да седнете тихо заедно, и се уверете, че знаят, че сте насреща, за да ги изслушате, когато са готови.*

Педагогическа карта 2: Работа с уязвими групи (0-10 г.)

Всички деца имат право да участват, но не всички имат еднакви възможности. Децата от уязвими или маргинализирани групи могат да се сблъскат с допълнителни пречки, като например увреждания, бедност, травма, миграция или дискриминация. Тази педагогическа карта помага на специалистите да обмислят и адаптират практиките си, за да гарантират, че всяко дете, особено тези, които често не са чути, има реален шанс да участва по значим начин.

За кого говорим?

Деца с увреждания, изоставане в развитието или различия в общуването

Деца от семейства с ниски доходи, бежанци или мигранти

Деца, засегнати от травма, загуба или нестабилност

Момичета в среда, в която нормите на пола ограничават тяхната автономност

Много малки деца, чиито гласове често се пренебрегват

Задълбочаване на разбирането: Защо съществуват бариери

Бариерите пред участието не се дължат на самите деца, а на системите, средата и нагласите, които не се адаптират към техните нужди. Разбирането на тези бариери помага на специалистите да действат целенасочено и да предотвратяват изключването:

- **Физически бариери**: Недостъпните пространства, липсата на сензорни зони или неподходящите материали могат да изключат децата с увреждания.
- **Комуникационни бариери**: Прекаленото разчитане на говоримия език изключва деца, които не говорят, владеят няколко езика или имат невроразнообразие.
- **Социални бариери**: Предразсъдъците, стигмата и културните стереотипи могат да заглушат децата от определени среди, особено момичетата или децата от малцинствени общности.

- **Психологически бариери**: Децата, които са преживели травма, могат да бъдат свръхбдителни, затворени или да се колебаят дали да участват без емоционална сигурност.
- **Институционални бариери**: Негъвкавите рутинни процедури или ръководеното от възрастни вземане на решения могат да оставят малко място за адаптация или индивидуална изява.

Ключови принципи за приобщаващо участие

- **Започнете с взаимоотношенията**: Доверието, топлината и предвидимостта са от съществено значение.
- **Признайте всички форми на комуникация**: Жестовете, играта, рисуването, езикът на тялото са валидни форми на изразяване на мнение.

- **Създайте безопасна и приветлива среда**: Адаптирайте средата, материалите и рутинните процедури, за да отговарят на различните нужди и нива на комфорт. Създайте тихи, слабо стимулиращи пространства за децата, които може да са претоварени или притеснени.
- **Предложете на децата многобройни начини да се включат и да изразят своето мнение и избор**: Децата трябва да могат да участват сами, по двойки, с родител или в малка група. Използвайте инструменти като визуални опори, снимки и прости предмети, за да подпомогнете правенето на избор.
- **Работете в тясно сътрудничество със семействата:** Те знаят какво помага на детето им да се чувства сигурно, уверено и чуто.

Стратегии за участие

В ежедневната практика участието може да изглежда различно за всяко дете. Целта не е еднаквост, а равнопоставеност, като на всяко дете се предлага това, от което се нуждае, за да изрази себе си и да се почувства включено.

- Използвайте визуални процедури и карти с картинки за децата, които се нуждаят от структура.
- Позволете на децата да донесат предмет или снимка от дома, за да създават комфортна среда.
- Поканете децата да покажат предпочитанията си, като посочат, докоснат или изберат от реални предмети.

- Свържете по-тихите деца с връстник или възрастен, на когото имат доверие, за съвместни дейности.
- Документирайте и отразявайте малките моменти на участие, като усмивки, жестове, опити за общуване.

Размисъл за практиците

- Кои деца най-често остават извън груповите дискусии или дейности?
- Как да покажа на децата, че всички начини за изразяване на идеи се уважават?
- Имам ли силни, открити взаимоотношения със семейства от различни среди?
- Как да коригираме плановете си, за да включим деца, които днес може да изпитват затруднения да участват?

Съвети за приобщаване

- Използвайте познати песни или приказки.
- Предложете индивидуално време, за да изградите доверие и да разберете предпочитанията.
- Отбелязвайте малкия принос, дори и да не е словесен.
- Избягвайте да изтъквате отделни деца, а вместо това предлагайте възможности за различно участие на всички деца.
- Обучавайте всички членове на екипа в стратегии за приобщаваща комуникация.

Инфографика: Бариери и приобщаващи отговори

Тази инфографика предоставя бърз преглед на общите бариери, пред които са изправени уязвимите деца, и на приобщаващите реакции, които практикуващите могат да използват, за да подкрепят пълноценното участие в неформалните среди за ОГРДВ.

Общи бариери и приобщаващи отговори	
Езикови бариери (напр. нов език, ограничен речник)	Използване на визуални средства, жестове, преведени материали и преводач от семейството.
Увреждания или невроразнообразие	Адаптиране на материали, използване на сензорни средства, създаване на тихи пространства, предлагане на различни начини на изразяване
Травма или емоционален стрес	Създаване на предвидими рутинни процедури, предлагане на индивидуално време, възможност за отказ от участие
Бедност или липса на достъп	Осигуряване на безплатни ресурси и транспорт, осигуряване на приобщаваща среда с ниско напрежение
Културни или полови норми	Използване на разнообразни материали, признаване и включване на семейните традиции на децата, внимателно поставяне под въпрос на стереотипите
Много ниска възраст или невербална комуникация	Използвайте игра, рисуване, движение и внимателно наблюдение
Социална стигма или изключване	Отбелязвайте силните страни на всяко дете, бавно изграждайте доверие, включвайте в груповите задачи

Какво мога да използвам вместо думи?

Децата общуват по много начини, различни от думите. Това ръководство предлага алтернативни инструменти, които практиците могат да използват, за да подкрепят изразяването, особено за деца, които не говорят вербално, срамежливи са, владеят няколко езика или все още развиват езиковите си умения.

Опитайте тези инструменти за комуникация:

Карти с емоции - покажете различни чувства чрез изображения или емотикони

Избор на предмети - позволете на децата да избират измежду истински предмети или миниатюрен реквизит

Снимкови табла - използвайте снимки на дейности, хора или рутинни дейности, за да подкрепите избора

Кукли - използвайте меки играчки или герои, за да помогнете на децата да изразят себе си

Знаци, основани на жестове - подпомагат общуването с посочване, сигнали с ръце или език на знаците

Съвети за използване на тези инструменти

- Винаги предлагайте време и пространство и не прибързвайте с отговорите.
- Позволете на децата да изберат начина, по който искат да се изразят.
- Моделирайте използването на тези инструменти по време на рутинни дейности и игри.
- Включете семействата в определянето на инструментите, които детето им използва у дома.
- Излагайте инструментите на видими и достъпни места, така че децата да имат самостоятелен достъп до тях.

Работа в партньорство със семействата и общностите

Семействата играят решаваща роля в подкрепа на участието на децата с уязвими групи. Те са експерти по силните страни, стила на общуване и културния произход на детето си. Професионалистите могат да насърчават значими партньорства, като:

- Приканване на семействата да споделят детайли за домашната обстановка, думи, песни или предмети, които успокояват детето.
- Споделяне на наблюдения за това какво харесва или не харесва детето, както и начините на изразяване на потребностите му.
- Изслушване без осъждане на преживяванията на семействата, свързани с изключване.
- Осигуряване на множество канали за комуникация (напр. снимки, кратки видеоклипове, визуални актуализации).
- Предлагане на гъвкави формати на срещите и избягване на строги очаквания.
- Оценяване и утвърждаване на знанията на семействата, особено на тези от малцинствени или маргинализирани общности.
- Внасяне на културни истории, рецепти или традиции в учебната среда.
- Участие в дейности между родители и деца (напр. разказване на приказки, арт работилници).
- Даване на обратна връзка за дейностите или предложения за подобрения.
- Съвместно създаване на визуални дисплеи, документални табла или учебни истории.
- Присъединяване към сесиите за планиране или събитията в общността като равностойни партньори.

Педагогическа карта 3: Мозаечен подход (3-6 г.)

Мозаечният подход"[2] признава, че малките деца се ангажират най-добре чрез методи, основани на игра, разказване на истории с участие и структурирани диалози, които зачитат техните развиващи се способности. Той възприема децата като активни съ-създатели на смисъл. Този интегриран подход съчетава както визуални, така и вербални форми на изразяване, за да се постигне по-пълно разбиране на детския опит.

Мозаечният подход се прилага на два етапа:

Обобщение на Мозаечния подход

Първи етап: *Събиране на документация от деца и възрастни*

- Събиране на информация от децата
- Събиране на информация от възрастни (родители/полагащи грижи и практици)

Втори етап: *Събиране на информация за диалог, размисъл и тълкуване*
Сглобяване на мозайката
Отразяване в практиката

[2] Кларк, Алисън и Питър Мос. *Изслушване на малките деца: мозаечън подход* Второ издание, Лондон: Национално бюро за децата, 2011 г: Изслушване на малките деца: мозаечен подход

Първи етап: Деца и възрастни събират документация

Събиране на информация от децата. Как да събираме информация?

Наблюдение: слушането включва гледане. Наблюдението се основава на два въпроса: „Какво е да си тук?" и „Слушаш ли ме"? Тези въпроси осигуряват един от начините да направим хората по-видими. Историите за това, което се случва в конкретни ситуации, могат да се споделят с деца, родители и специалисти, за да се попита „какво се случва тук?". Наблюдението на случващото се трябва да се комбинира с други източници на информация, особено от дейности, в които децата и семействата участват и споделят мнението си.

Структурирана среща с деца за участие във вземането на решения (child conferencing/детска конференция): разговорите с малките деца са важна част от мозаечния подход. Срещата представлява една формална структура за разговори с малките деца относно средата или обстановката. Това са въпроси към децата, основани на ключови теми за това защо идват в неформалната среда, ролята на възрастните, любимите дейности, места и хора, трудните неща, хората, които не харесват, и най-добрия им ден. В края на детската конференция може да се добави въпрос с отворен край, за да се предостави възможност на децата да добавят допълнителна информация, която смятат за важна.

Как да използвате детската конференция, за да изслушвате децата:

- **Изберете внимателно обстановката**: изберете позната за децата среда, в която те се чувстват комфортно.
- **Бъдете гъвкави**: може да се наложи детската конференция да се проведе в движение. Разговорът може да започне в седнало положение, но децата може да искат да покажат любимото си място.
- **Бъдете деликатни**: децата трябва да се чувстват в контрол на интервюто и да могат да спрат или да не отговорят на въпрос по всяко време. Можете да използвате знак „Стоп" или подобен символ, за да могат децата да спрат или да прекратят разговора.
- **Отделете време:** ако детската конференция се повтори след няколко месеца, децата ще имат нужда от време, за да обмислят предишните си отговори. По този начин детската конференция е инструмент за рефлексия.

Децата могат да изберат да добавят рисунка или да се подпишат с името си. *Детската конференция може да бъде повторена няколко месеца по-късно, за да се даде възможност на децата да обмислят предишния си отговор и да преценят как са се променили ситуациите и чувствата им.*

Фотоапарати: фотоапаратите осигуряват забавен начин за комуникация. Използването на камери може да разкрие много неща за гледната точка на децата: кои са приятелите им, любимите им съоръжения за игра, ключови хора, скрити пространства, техни произведения на изкуството, мебели и природа.

Как да използваме камерите, за да изслушваме малките деца:

- **Избор на фотоапарати**: решете какъв тип фотоапарат да използвате - цифров, аналогов или за еднократна употреба. Факторите, които трябва да вземете предвид, включват бюджета и размера на фотоапарата, особено за да се уверите, че той е удобен за малките деца. Важно е децата да могат сами да държат и управляват фотоапарата, тъй като предоставянето на контрол е ключова част от процеса на участие.
- **Споделяне на снимката**: децата могат да изберат какво да снимат и да видят резултатите. Камарите предлагат на малките деца възможността да създадат завършен продукт, с който да се гордеят. Фотографиите могат да предложат нов силен език за малките деца.
- **След проявяването на филма**: трябва да се проведат дискусии с децата, за да се изясни какво са възнамерявали да снимат и как се чувстват от резултатите.

Опитайте това:

За да задълбочите работата с малките деца и фотоапаратите, можете да осъществите обиколки, водени от деца. Обиколката представлява проучване на тяхната среда в ранна детска възраст; децата са отговорни не само за събитието, но и за начина, по който то се записва и документира.

Обиколките разкриват много информация за гледните точки на децата: стаите, в които им е позволено или не е позволено да влизат, стаите, в които се случват любимите им дейности, стаите, в които работят любимите им хора, външните пространства, както и изложби на собствените им работи, на техните приятели и на членовете на персонала.

Как да използвате карти, за да слушате малките деца:

- **Говорете и слушайте заедно:** слушането на децата, докато те описват или тълкуват своите рисунки, обиколки и снимки, е важна част от съвместното изграждане на картата. Обръщането на внимание на техния избор, например кои пространства, снимки или рисунки избират, също дава ценна информация за техните гледни точки.
- **Съберете мненията на други деца:** визуалният аспект на картите може да привлече интереса на други деца. Картите могат да бъдат показвани и обсъждани, като се насърчават разговори и размисли. Децата, които са създали картите, също могат да споделят и обяснят работата си на другите.

Всеки инструмент осигурява частица от мозайката, допринасяйки за мултиметодичен подход, който открива разнообразни начини за изслушване на децата. Гласът на децата може да приеме много форми, изразени чрез различни езици или методи, като рисуване, фотография, движение или разговор, като всеки от тях предлага уникален поглед към техния опит и перспективи.

- **Събиране на информация от възрастни (родители и специалисти)**

Как да събираме информация? Подобно на детската конференция, родителите/практиците трябва да бъдат интервюирани, за да се съберат техните гледни точки.

Родители: отразяването на ежедневните преживявания позволява на родителите да се отдръпнат и да разгледат различни аспекти от живота на децата си, както у дома, така и в рамките на средата за ОГРДВ. То също така дава възможност на родителите да споделят своите интерпретации на чувствата и потребностите на децата си - прозрения, които могат да доведат до значителна промяна.

> ***Важно:*** Възприятията на родителите се превръщат в още едно парченце от мозайката и са важни за изграждането на картина на живота на децата.

Специалисти: Включването на практиците в процеса на изслушване е от съществено значение за насърчаване на постоянното, ежедневно взаимодействие с децата. Практиците могат да предоставят фактически данни за децата, като например впечатленията си от дейностите, които децата харесват, техните приятели, отношенията с братя и сестри.

Родителите и специалистите могат да използват различни методи, като например камери, видеоклипове, аудиозаписи, дневници и рисуване, за да споделят мнението си за живота на малките деца. Тези визуални и вербални инструменти могат да бъдат включени в мозаечния подход, за да се уловят и разберат по-добре преживяванията на децата.

Втори етап: Сглобяване на информация за диалог, размисъл и тълкуване

- **Сглобяване на мозайката:** Парчетата от Мозайката, събрани от децата и възрастните, са в основата на втория етап. Комбинирането на историите и изображенията от тези отделни части дава възможност за по-задълбочено разбиране на приоритетите на малките деца. *Вижте примера по-долу.*

Рисунка	Детска конференция	Наблюдение
Родителско интервю	**ДЕТЕ**	Детето снимка
Обиколка и аудио	Карти, направени от детето и приятелите му	Карта на интервю със специалист

Дете	Наблюдение	Конференция	Камери	Обиколки	Карти	Родители	Специалисти
Места за скриване							
Игри с въображение							
Игра с приятели							
Възрастни хора							
Време навън							
....							

Различните парченца от мозайката, в чието събиране ключова роля играе детето, се събират заедно, за да се създаде подробна картина на важните аспекти от живота на детето в ранна детска възраст. Може да се създаде таблица, която да показва кои парчета от Мозайката разкриват конкретна информация и кои теми се появяват най-често. Звезда или отметка може да се използва като ключ за обозначаване на материала, събран чрез всяко отделно парче от Мозайката.

Някои възгледи и желания са по-трудни за изразяване от малките деца, отколкото други. Този подход прави видими тези различия във възприятията. Перспективите, документирани от родителите, специалистите и децата, могат да осигурят ценна основа за обсъждане и споделено осмисляне.

- **Превръщане на отразяването в практика:** Използването на техники за включване на малки деца поставя техните приоритети и проблеми в центъра на процеса на вземане на решения. Този подход признава, че възгледите на децата могат да се различават значително от тези на възрастните, като предлага свеж поглед върху това, което е най-важно за тях в ежедневието им. Чрез активно слушане и откликване на детските гледни точки практиците могат по-добре да адаптират средата, дейностите и взаимодействията, за да подпомогнат благосъстоянието и развитието на децата. Този процес насърчава непрекъснатото осмисляне и адаптиране, като гарантира, че практиката се развива по начин, който действително отразява преживяванията, нуждите и стремежите на децата, а не предположенията на възрастните.

***Научете** повече:*

Ако искате да научите повече за мозаечния подход, можете да се обърнете към:
Кларк, Алисън и Питър Мос. *Вслушване в малките деца: Мозаечния подход*.
Второ издание, Лондон: Национално бюро за децата, 2011 г.

Педагогическа карта 4: Участие на децата във вземането на решения: От планиране до изпълнение (7-10 години) [3]

Пътят към подобряване на практиката за изслушване на децата при вземането на решения започва с фокусиране върху индивидуалното и колективното участие на децата в процеса на вземане на решения, независимо дали участието им се осъществява лично, онлайн или и по двата начина.

Децата на възраст 7-10 години стават все по-независими мислители, развиват по-силни комуникативни умения и започват да разбират понятия като справедливост, отговорност и последствия. Те също така обичат да работят с връстници и могат да обмислят своите решения.

Планиране

За да започнете да планирате включването на децата в процеса на вземане на решения, трябва да са налице две неща: (1) Уверете се, че разбирате какво е детското участие и какво не е (2) Създайте благоприятни фактори, които подпомагат осъществяването на детското участие.

Целта на включването на децата в процеса на вземане на решения е да се вслушате в техния глас по отношение на ежедневните дейности и практики или по отношение на разработването на проекти, програми, услуги или политики, които са от основно значение за целите и ролята на вашата организация.

[3] Адаптирано от: Hub na nÓg. *Participation Framework (Рамка за участие)*. Дъблин: Hub na nÓg, 2023 г. Достъпно онлайн: https://hubnanog.ie/participation-framework/

С включването на децата във вземането на решения се признава, че те имат права и трябва да бъдат разглеждани като активни граждани днес, а не само като хора, които растат и които евентуално ще станат възрастни.

Важно:
Добър начин да се уверите, че мнението на децата се чува и взема на сериозно, е:
1. Да им предоставяте ясна и съобразена с възрастта им информация.
2. Да се вслушвате в това, което те искат, и
3. Да говорите с тях за най-безопасните, най-реалистичните и най-добрите възможности

Важно е да бъдете прозрачни, когато обяснявате какво е възможно и какво не е възможно, както и причините, поради които са взети решенията. Организациите трябва да включват децата от самото начало на всяка нова идея или проект, на всички нива и във всяка част от процеса.

Вижте Педагогическа карта 1 Какво е участие и какво не е?

Благоприятстващи фактори: Четири благоприятстващи фактора подпомагат ефективното прилагане на участието на децата във вземането на решения. Министерствата, агенциите и организациите, които искат да включат децата в процеса на вземане на решения, трябва да се уверят, че те са налице:

- **Организационна ангажираност:** Ръководителите и служителите работят заедно, за да подкрепят правото на децата да имат думата при вземането на решения, като за целта са предвидени достатъчно време, хора и средства.

- **Обучение и изграждане на капацитет за лицата, вземащи решения:** Трябва да бъде част от ежедневното планиране, през подкрепа за практиците, през оценка на уменията и практическо обучение за това как да включват децата в процеса на вземане на решения.
- **Ресурси:** Необходимо е да се планират и заделят време, хора и средства, за да се подпомогне пълноценното участие на децата, и това трябва да бъде отразено във всички планове за работа и финансиране.

- **Мониторинг и оценка:** Следва да се използва набор от инструменти за проследяване на начина, по който децата участват, а резултатите следва да помогнат за подобряване на политиките, услугите и практиките.

Изпълнение

Организациите следва да включват децата във вземането на решения от най-ранните етапи на разработването на всички инициативи, на всички нива и във всички части на процеса. Добро начало е да разгледате основната роля на вашата организация и да зададете въпросите по-долу.

1. Как да включим децата на всички нива на вземане на решения: Започнете с познаване на фокуса си

За да включите децата във всички нива на вземане на решения, започнете с преглед на фокуса на вашата организация. След това използвайте контролния списък „Всекидневни пространства“ или контролния списък „Планиране" (вж. по-долу), или и двата, за да планирате как да подкрепите значимото участие на децата и младите хора във всички области на вашата работа. Вижте блок-схемата по-долу, която ще ви помогне да насочите решението си.

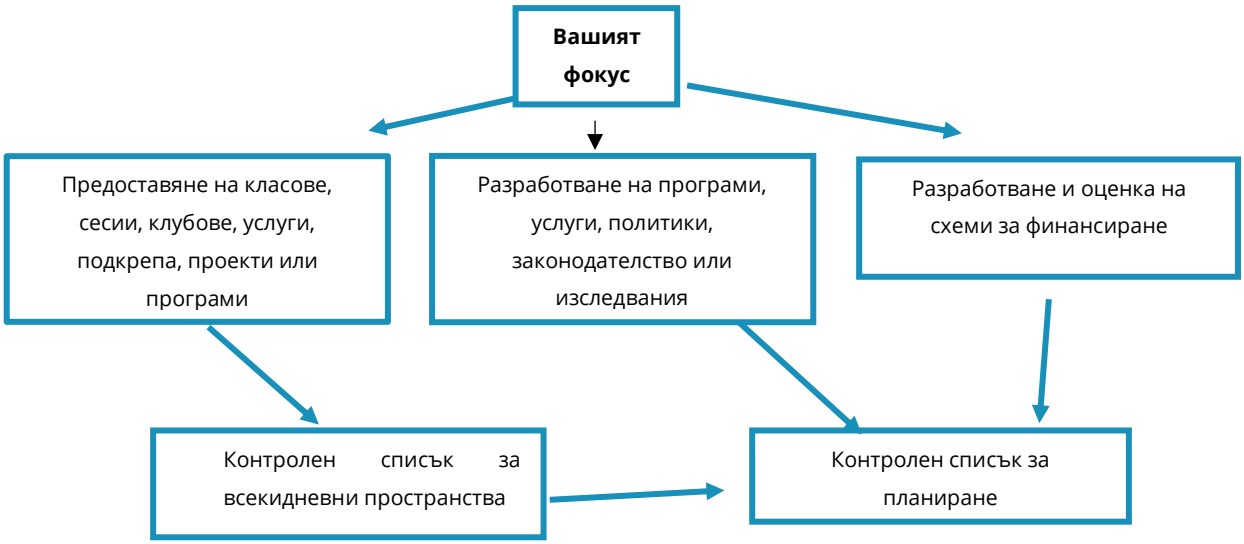

2. Преглед, обмисляне и прилагане: контролните списъци

Контролен списък за планиране

Този контролен списък ви насочва как да изслушвате децата и младите хора и да ги включвате във вземането на решения, когато разработвате политики, планове, услуги, програми, управление, изследвания и законодателство на национално, местно и организационно равнище.

Трябва да информирате децата и младежите, че имат право на глас при вземането на решения и че ще вземете тяхното мнение на сериозно.

ПРОСТРАНСТВО

- Как ще гарантирате, че децата и младите хора са включени възможно най-рано?
- Как ще се поддържа тяхното участие?
- Как ще бъдат включени тези, които са били или могат да бъдат пряко засегнати от темата?
- Какви стъпки ще бъдат предприети, за да се гарантира, че процесът е приобщаващ и достъпен?
- Как ще бъдат подкрепени, за да се чувстват сигурни и комфортно да изразяват мнението си?
- Каква подкрепа ще бъде осигурена на тези, които са притеснени, разстроени или се чувстват неудобно?

ГЛАС

- Направили ли сте ясен списък на темите, по които искате да чуете мнението на децата и младите хора?
- Как ще гарантирате, че основният фокус на процеса ще остане върху темите, които сте определили?
- Как ще разберат, че участието е доброволно и че могат да се оттеглят по всяко време?
- Как ще ги подкрепите в изразяването на собствените им мнения, като същевременно включите подходяща за възрастта им и достъпна информация?
- Как ще гарантирате, че ще им бъде предоставен набор от начини за изразяване на мнение, който най-добре отговаря на техните нужди и избор?
- Как процесът ще им позволи да определят темите, които искат да обсъждат?

ВЛИЯНИЕ

- Как децата и младите хора ще бъдат информирани за възможностите, които имат (включително ограниченията) да влияят върху вземането на решения?
- Как ще им бъде предоставена подходяща за възрастта им и достъпна обратна връзка в ключови моменти от развитието на дадена услуга или политика?
- Какви са плановете ви да се уверите, че мненията на децата и младите хора оказват влияние върху решенията?
- Как ще им се предоставя своевременно подходяща за възрастта и достъпна обратна връзка, обясняваща как са

АУДИТОРИЯ

- Как децата и младите хора ще знаят на кого, как и кога ще бъдат съобщени техните мнения?
- Как ще покажете ангажимента си да се информирате и да се влияете от техните мнения?
- Как ще идентифицирате и включите съответните лица, вземащи решения (тези, които са отговорни за оказване на влияние върху промяната)?
- Как и кога ще бъде изготвен доклад/запис и съобразено с интересите на децата или младежите резюме на техните мнения?
- Как ще гарантирате, че им е дадена възможност да потвърдят, че техните мнения са точно записани?

използвани техните мнения и причините за взетите решения?
- Как ще гарантирате, че им се предоставят възможности да оценяват процеса през цялото време?

- Какви са плановете за подкрепа, за да могат те да играят роля в съобщаването на собствените си възгледи?

Контролен списък „Всекидневни пространства": Този контролен списък е създаден като ръководство, което да ви помогне да гарантирате, че децата и младите хора имат право на глас при вземането на решения. Той може да се прилага в много ситуации от ежедневието, включително в класни стаи, болници, детски заведения, дневни центрове за деца и младежи, младежки и спортни клубове, младежки проекти, художествени и творчески инициативи и други пространства.
Моля, уверете се, че начините, по които въвличате децата и младите хора във вземането на решения, са съобразени с възрастта им и са достъпни за всички, независимо дали лично или онлайн.

ПРОСТРАНСТВО

- Как децата и младите хора могат да се чувстват в безопасност, за да изразят мнението си?
- Осигурили ли сте достатъчно време, за да изслушате и чуете техните мнения?
- Как се уверявате, че всички деца и млади хора са изслушани?

ГЛАС

- Как децата и младите хора получават необходимата им подкрепа, за да изкажат мнението си и да бъдат чути?
- Как могат да повдигнат въпроса за нещата, които са от значение за тях?
- Как им се предлагат различни начини за изразяване на мнението им?

ВЛИЯНИЕ

- Как децата и младежите ще разберат какво влияние могат да имат върху решенията?
- Как ще им давате обратна връзка?
- Как ще споделяте с тях въздействието на техните мнения върху решенията?
- Как ще обясните причините за взетите решения?

АУДИТОРИЯ

- Как ще покажете, че сте готови и желаете да се вслушате в мнението на децата и младите хора?
- Как ще се уверите, че те разбират какво можете да направите с техните мнения?

3. Проследяване на мненията на децата и предоставяне на обратна връзка

Последващи действия

Разработването на политики, планове, услуги, закони или изследвания може да отнеме много време, понякога месеци или години. Това може да бъде предизвикателство, тъй като децата пораснат и могат да се преместят преди промените да се случат. **Възрастните трябва да бъдат честни с децата по** този въпрос и да им обяснят, че идеите им може да отнемат време, за да доведат до промяна. Понякога решенията трябва да се вземат бързо, което също може да затрудни участието. В тези случаи все пак е важно да се включат децата и младите хора, например чрез използване на онлайн инструменти, за да се чуят техните мнения.

***Важно**:*

Проследявайте как мненията на децата се използват при вземането на окончателни решения. Лицата, вземащи решения, трябва да покажат на децата как техните мнения са били взети на сериозно и са били разгледани.

Обратна връзка

В идеалния случай организациите трябва да назначат човек, който да проверява дали мненията на децата са включени в политиките, услугите и планирането. Това лице трябва също така да се увери, че децата получават редовна обратна връзка по време на целия процес.

Използвайте процеса на обратна връзка с четири "F" за консултации или колективни процеси на вземане на решения с деца (Lundy, 2018 г.):

Процес на обратна връзка с четири "F" за консултации или колективни процеси на вземане на решения с деца	
Пълно (full): Дайте на децата ясна обратна връзка за това кои от техните идеи са били приети или не и обяснете защо. Уведомете ги кой ще предприеме действия и какво ще се случи след това.	**Приятелски (friendly):** Уверете се, че обратната връзка се дава с думи и във формат, разбираем за децата. Разкажете им какво се е случило по време на консултацията и как са били взети предвид техните мнения.
Бързо (fast): Тъй като децата растат и се развиват бързо, дайте им навременна обратна връзка, която да им благодари за приноса, да покаже ранния напредък и да обясни следващите стъпки.	**Последващи действия (follow-up):** Дръжте децата в течение с редовни актуализации в хода на разработването и прилагането на решенията или политиките.

4. Реалистично отношение към децата и младите хора

Възрастните имат отговорността да съветват децата и младите хора за ефективни начини да бъдат реалистични по отношение на очакванията си. Важно е да бъдете честни по отношение на равнището на собствените си правомощия и да проучите начини за взаимодействие с лицата, вземащи решения, които имат по-големи правомощия или власт да предизвикат промяна.

Децата и младежите не винаги получават резултатите, на които се надяват, затова възрастните могат да играят ключова роля в насърчаването на децата да не се отказват, като им помагат да намерят други начини за изразяване на мнението си, които са отворени за ново мислене и идеи както в пряка, така и в онлайн среда.

Възрастните могат също така да помогнат на децата и младежите, като намерят партньори, създадат мрежи, координират проекти и осигурят наличието на организационни мерки.

Различни аспекти на живота, в които децата могат да участват в процеса на вземане на решения

- В **условията на формалното образование** малките деца могат да участват във вземането на решения, като избират дейности в класната стая или теми, които ги интересуват. Те могат да помагат за установяването на правила и ред в класната стая, да избират учебни материали и да участват в училищни съвети или ученически групи. Обратната връзка на децата относно методите на преподаване и училищната среда също е ценна за насърчаване на по-ангажиращо и приобщаващо учебно пространство.
- В **неформалната среда** децата могат да допринесат, като решават кои дейности да се извършват, планират излети или избират теми за творчески занимания като изкуства и разказване на истории. Те могат също така да дадат своя принос за начина, по който са подредени местата за игра или учене, и да поемат водещи роли в групови игри или преподаване на връстници.
- Децата могат да участват в процеса на вземане на решения в областта **на здравеопазването**, като изразяват своите предпочитания за лечение или мерки за комфорт, подходящи за техните разбирания. Те могат да избират кой да присъства по време на консултациите и да участват в подходящи за възрастта им дискусии за тяхното здраве и благополучие. Обратната връзка с децата помага за подобряване на здравните услуги, съобразени с нуждите на децата, и те могат да бъдат включени в дейности за насърчаване на здравето, съобразени с техните нужди.
- Гласът на децата е от съществено значение за формирането на **политиките и услугите, които** ги засягат. Те могат да споделят мнението си по време на консултациите за услуги, съобразени с нуждите на децата, да участват в консултативни групи или форуми и да помагат при оценката на програми, предназначени за деца. Като допринасят със своя опит и мнения, те играят роля в разработването на по-добри и по-отзивчиви услуги в своите общности.
- В областта на **спорта** децата могат да оказват влияние върху решенията, като избират игрите, които искат да играят, определят правилата на отбора или кодексите за поведение и планират тренировките или състезанията. Те могат да изкажат мнението си относно униформите или имената на отборите и да предоставят обратна връзка относно качеството на съоръженията и треньорските услуги, като по този начин насърчават положителното и приобщаващо спортно преживяване.

Педагогическа карта 5: Подкрепа на семействата за насърчаване на детското участие (0-10 г.)

Защо това е от значение?

Участието на децата не започва и не спира, когато малките деца са във формални и неформални среди за ОГРДВ. То се корени във взаимоотношенията, рутината и доверието, които децата изграждат със своите семейства. Родителите и лицата, които полагат грижи за децата, са първите и най-влиятелни фактори, които им помагат да участват. Когато семействата са подкрепени и включени, децата се чувстват овластени във всички области на живота.

Участието в ранните години работи най-добре, когато специалистите се вслушват както в децата, така и в техните семейства, създавайки силни, изпълнени с доверие партньорства. Това укрепва увереността на децата, чувството им за принадлежност и приемствеността на преживяванията им между дома и учебното заведение.

Ежедневни начини, по които семействата подкрепят участието

- Позволете на децата да избират какво да облекат, да ядат или да правят през почивните дни
- Включете ги в определянето на семейните правила или в планирането на специални събития
- Искайте тяхното мнение, когато посещавате магазин, парк или роднина
- Включете ги в ежедневните задължения като готвене, сгъване на пране или градинарство
- Поканете ги да ви помогнат при избора на книги, песни или игри

Съвети за практиците

- **Изграждане на взаимоотношения**: Посрещайте семействата топло и редовно споделяйте наблюденията си за интересите и идеите на детето.
- **Използвайте ежедневен език**: Обяснете какво означава участието на детето, като използвате подходящи примери (например: „Днес вашето дете помогна да изберем песента, която изпяхме!").
- **Отбелязвайте малките успехи**: Покажете как предложението на детето е променило нещо в пространството и споделете това със семейството му.

- **Използвайте нагледни материали и удобна за децата документация**: Таблата „Вие казахте / ние направихме", фотодневниците и таблата с емотикони помагат на семействата да видят участието в действие.
- **Бъдете гъвкави и отворени**: Предлагайте неформални разговори, гласови съобщения, преведени материали и различни начини за участие.
- **Включете семействата в разказването на истории, съвместното създаване на изложби и общностни проекти:** Това изгражда споделеност и връзка. Примери:
    - **Семейно-детски проекти**: Създаване на фотокниги, кутии за спомени или табла с разкази за домашната рутина или любимите места.
    - **Събития, посветени на участието**: Поканете семействата да участват в проектирането на празник или да се присъединят към децата в планирането на групова дейност.
- **Включете семействата в дейностите по планиране, размисъл и оценка:**
    - **Кутии за обратна връзка и събиране на мнение:** Позволете на семействата да размишляват заедно с детето си след края на занятието.
    - **Начални въпроси за разговори със семействата** (в разговори, бюлетини, WhatsApp или плакати):
        - „Как детето ви изразява идеи у дома?"
        - „Какъв избор бихте искали детето ви да има в нашата среда?"
        - „Какви истории или песни споделяте у дома, които бихме могли да включим тук?"

Ангажиране на семейства от уязвими групи

Семействата от уязвими или маргинализирани групи могат да се сблъскат с допълнителни бариери пред участието си в средите за ОГРДВ, включително език, стигма, финансов натиск или предишен опит на социално изключване. Изграждането на доверие и приобщаване изисква време, съпричастност и гъвкавост. Тези съвети помагат на специалистите да подкрепят значимото участие на семейството.

- Започнете със съпричастност и без предположения - всяко семейство има силни страни.
- Използвайте нагледни материали, преведени материали и многоезични знаци, за да намалите езиковите бариери.

- Изграждайте доверие чрез малки, последователни взаимодействия - усмивка, запомнено име, споделена детска рисунка.
- Предложете гъвкави формати на срещи (напр. домашни посещения, съобщения в WhatsApp, разговори на място).
- Избягвайте професионалния жаргон - използвайте ясен, уважителен, ежедневен език, когато говорите за участие или учене.
- Създайте пространство за семействата да споделят своите културни практики, език или родителски опит.
- Задавайте отворени въпроси, като например: „Какво помага на детето ви да се чувства сигурно и щастливо тук?“

- Съобразявайте се със структурните бариери: когато е възможно, предлагайте практическа подкрепа като транспорт, грижи за децата или храна по време на събитията.
- Сътрудничете си с местни общностни организации, които подкрепят уязвими семейства.
- Утвърждавайте и признавайте експертността на семейството – включвайте го в планирането и процесите на вземане на решения, когато е готово за това.
- Уважавайте факта, че не всички семейства ще се ангажират по един и същи начин или с едно и също темпо - изслушвайте, без да съдите.

Връзки между поколенията: Изграждане на участие между поколенията

Връзките между поколенията са мощна основа за участието на децата. Включването на баби и дядовци, по-големи братя и сестри, съседи или възрастни хора от общността помага на децата да се чувстват свързани с културните си корени, семейните истории и споделените ценности. То също така дава на по-възрастните хора значима роля в обучението и изразяването на децата.

Участието става по-богато, когато децата чуят различни гледни точки, изпитат грижата на различни поколения и си сътрудничат в общите дейности. Това е особено ценно в общности, засегнати от миграция, травма или социална изолация, където възстановяването на връзките между поколенията укрепва принадлежността и устойчивостта.

Ползите от ученето между поколенията

Малките деца се запознават с традициите, приготвянето на храна, местната история, развиват нови компетентности (напр. готварски умения и градинарство); изграждат значими взаимоотношения с възрастните хора, изпитват спокойствие и структура, получават повече внимание, особено в „бедните на време семейства“; усвояват граждански ценности и норми, като например уважение, учтивост, помощ; осъзнават остаряването и другите култури.

Възрастните хора се чувстват ценени и полезни за обществото, което повишава самочувствието им; изпитват нова енергия; подобрява се физическото и психическото им здраве и благосъстояние; усвояват нови умения, например как да четат книжки на малки деца; научават от деца с мигрантски произход как живеят.

Общностите печелят от това, че всички поколения са заедно, учат заедно и се забавляват заедно. Това води не само до повишаване на индивидуалното благосъстояние на гражданите, но и до ползи за общността като цяло. Гражданите се научават да изграждат социални взаимоотношения без страх; научават се да се ценят и уважават един друг; научават се да преговарят как да правят нещата и как да не се съгласяват; и стереотипите за възраст, пол и култура се оспорват.

Примери за дейности между поколенията

Широк спектър от дейности могат да бъдат организирани като дейности за учене между поколенията. Някои примери са:

- Възрастни хора четат на глас на деца
- Дейности, свързани с изкуството (живопис, рисуване, театър и др.), при които децата и възрастните хора работят заедно за създаването на краен продукт
- Съвместно градинарство и готвене
- Откриване на промените в игрите във времето (деца играят на стари игри, а възрастни хора - на по-модерни игри)
- Изследване на игри от различни култури и традиции и повторното им разглеждане заедно
- Съвместно създаване на музика, като се използват инструменти от различни традиции
- Свободна игра.

За повече информация относно обучението между поколенията:

Посетете уебсайта TOY - Together Old & Young, www.toyproject.net.

- Разгледайте *наръчника "Поколенията работят заедно":* https://www.toyproject.net/publications/generations-growing-together-handbook-igl-practitioners-trainers/

Карти за дейности

Карти с дейности

Дейностите, описани в картите, могат да се използват като самостоятелни дейности или да се комбинират в кратки серии от семинари. Те могат да бъдат адаптирани и според нуждите и интересите на групата деца. Те са организирани по възрастови групи, като има по четири карти за възрастовите групи 0-2, 3-6 и 7-10 години. В края на комплекта е включен празен шаблон, в случай че искате или трябва да създадете своя собствена карта с дейности.

Карти за дейности |
Възрастова група 0-2

Карти за дейности - възрастова група 0-2

Сензорни кошници за избор

Цел: Да се подпомогнат предвербалните деца при правенето на избор и изразяването на предпочитания чрез ангажиране на сетивата.

Фокус върху участието: Изследване на обектите със сетивата и насочване на вниманието и чрез изражения на лицето и движения на тялото.

Очаквани резултати: Децата демонстрират възникващи предпочитания, самостоятелност и комуникация чрез невербални сигнали или прости вербални сигнали.

Материали: Малки кошници с 2-4 безопасни за сетивата предмети (напр. текстурирани материи, меки топки, музикални предмети).

Подредба: Подгответе две кошници с контрастни сензорни предмети и ги поставете в обсега на детето или в зрителното му поле.

Стъпки:

1. Представете две кошници с различни предмети по време на свободната игра или в рутинно време (напр. след закуска).
2. Позволете на детето да погледне, да достигне или да направи жест към предпочитания предмет.
3. Назовете предмета, който детето е избрало, и му го предложете.
4. Повтаряйте процеса на определени интервали от време, за да подпомогнете разпознаването на моделите и устойчивото ангажиране.

Роля на възрастния: Наблюдавайте внимателно и тълкувайте жестовете. Подкрепяйте редуването с родителите/полагащи грижи. Поставяйте етикети за избор и емоции. Предложете прости, двоични избори с помощта на жестове, картинки или предмети.

Обратна връзка и рефлексия: Отбелязвайте реакциите на детето, продължителността на участието му и всички повтарящи се предпочитания. Споделяйте и обсъждайте наблюденията с лицата, полагащи грижи, за да гарантирате съответствие с опита у дома.

Съвети за включване: Използвайте мултисензорни предмети, съобразени с индивидуалните сензорни предпочитания и потребности. Представете избора в предпочитаната от детето позиция или в рамките на възможностите му за придвижване (напр. на поднос, на нивото на очите или с помощта на адаптивно оборудване).

„Да“ с очите

Цел: Да се подпомогнат децата, които все още не могат да говорят, при правенето на избор и изразяването на предпочитания чрез ангажиране на сетивата.

Фокус на участието: Чрез изучаване на обектите със сетивата и насочване на вниманието и чрез изражения на лицето и движения на тялото.

Очакван резултат: Децата изразяват желание, като използват поглед или жестове, за да избират между ясно отграничени възможности.

Материали: Два познати или нови предмета/играчки.

Подредба: Изберете два интересни предмета и се уверете, че детето е удобно разположено и има ясна видимост.

Стъпки:

1. Дръжте два предмета на разстояние 30-40 см един от друг в зрителното поле на детето.
2. Посочете имената на всеки обект и попитайте: „Кой от тях искаш?".
3. Наблюдавайте посоката на погледа на детето, жестовете му или друг език на тялото.
4. Предложете избрания предмет и потвърдете избора му (например: „Ти погледна топката, ето я!").
5. Повтаряйте, ако е необходимо, по време на ежедневните дейности или играта.

Роля на възрастния: Позиционирайте предметите по достъпен начин, потвърждавайте избора, наблюдавайте внимателно, за да разчетете сигналите и израженията, и споделяйте наблюденията със семействата, като ги каните да се включат.

Обратна връзка и рефлексия: Използвайте тази процедура редовно, за да проследите развитието на предпочитанията. Насърчавайте лицата, полагащи грижи, да отразяват и споделят подобен опит от дома.

Съвети за включване: За деца с ограничена подвижност или зрение използвайте варианти, които ангажират други сетива (напр. тактилни или слухови обекти). Дайте допълнително време на детето да обработи информацията и да реагира. Съобразявайте се с индивидуалните нужди от позициониране, за да осигурите равен достъп до възможностите за избор.

Отзивчиво пеене

Цел: Насърчаване на превербалните деца да изразяват предпочитания и емоции чрез вокални и невербални реакции.

Фокус върху участието: Чрез бърборене, смях и вокализиране. Чрез изражения на лицето и движения на тялото.

Очакван резултат: Децата демонстрират способност за действие чрез движения, контакт с очите или вокализация в отговор на песни.

Материали: Познати и нови песни; по избор прости инструменти (звънчета, шейкъри); удобно място на пода или в скут.

Подредба: Подгответе спокойна, ангажираща среда, в която детето да се чувства сигурно и удобно да реагира.

Стъпки:

1. Изберете 2-3 песни с различно темпо, тонове или действия.
2. Изпейте или изсвирете кратък откъс от всяка песен, една по една.
3. Наблюдавайте реакциите на детето, търсете вокали, жестове, изражения на лицето или движение на очите.
4. Оставете детето да изрази предпочитанията си.
5. Повторете предпочитаната песен и насърчете участието (например пляскане, подскачане, усмивка).
6. Променяйте песните с течение на времето, за да поддържате ангажираността и да откривате нови предпочитания.

Роля на възрастния: Наблюдавайте внимателно, за да разберете сигналите и израженията. Следвайте поведението на детето в игрите и взаимодействията. Потвърждавайте отговорите. Включете семействата, като научите песни от дома.

Обратна връзка и рефлексия: Проследявайте променящите се предпочитания, стилове на участие или емоционални прояви с течение на времето. Насърчавайте семействата да споделят кои песни предизвикват реакции у дома.

Съвети за включване: Адаптирайте песните с визуални знаци (напр. жестове с ръце) или тактилни ритмични инструменти (напр. почукване или вибриращи инструменти). Изберете песни, които са подходящи за съответната култура. Използвайте по-бавни темпа и по-меки тонове за деца, които могат да се превъзбудят.

Визуални карти с процедури

Цел: Да се подкрепи усещането на децата за предвидимост и участие в протичането на деня чрез визуално разказване на истории.

Фокус на участието: Чрез изследване на обектите със сетивата им и насочване на вниманието. Чрез изражения на лицето и движения на тялото. В съвместно регулирани рутинни и споделени дейности.

Очакван резултат: Децата предвиждат преходите и сигнализират за предпочитания или готовност, изграждайки основа за общуване и действие.

Материали: Картички или символи, изобразяващи ключови моменти от ежедневието (напр. закуска, игра, приказка, сбогуване); табло или таблица.

Подредба: Подгответе визуална последователност от 3-5 рутинни дейности, като използвате карти или символи, които са ясни и ангажиращи.

Стъпки:

1. Представете визуалната карта преди всеки преход (напр. „Сега е време за закуска“).
2. Посочете картата, докато назовавате дейността, като давате на детето време да погледне, да протегне ръка или да отговори.
3. Когато е подходящо, поканете детето да помогне да обърнете, посочите или изберете следващата карта.
4. В края на занятието разсъждавайте накратко за деня, като използвате картите, подпомагайки припомнянето и рутинната памет.

Ролята на възрастния: Използвайте последователни езикови и визуални знаци. Наблюдавайте внимателно, за да интерпретирате сигналите и израженията. Регулирайте рутинните процедури заедно с детето, като укрепвате сигурността и предвидимостта. Подкрепяйте семействата да използват подобни инструменти у дома.

Обратна връзка и рефлексия: Проследявайте как детето работи с картите с течение на времето (напр. ангажираност, емоционална реакция, разбиране). Насърчавайте лицата, полагащи грижи, да създават съвместно или да персонализират картите за познати рутинни дейности у дома.

Карти за дейности | Възрастова група 3-6 години

Карти за дейности - възрастова група 3-6 години

Смислени избори

Цел: Да се даде възможност на децата да правят реални, значими избори през деня и да разбират въздействието на решенията си.

Фокус на участието: Чрез отразяване на преживяванията както с думи, така и със символично представяне и чрез изказване на мнение относно правилата в групата, преходите и учебната среда.

Очакван резултат: Децата развиват умения за вземане на решения, увереност и чувство за самостоятелност.

Материали: Дъски за избор, картички с картинки, реални предмети (напр. книги, играчки, закуски), по избор визуален график.

Подредба: Подгответе смислени варианти (два или повече), свързани с предстоящи рутинни дейности. Уверете се, че материалите са достъпни и ясно представени.

Стъпки:

1. Предложете две или повече смислени възможности по време на рутинните дейности (напр. коя книга да прочетете, коя зона за игра да разгледате или коя закуска да изядете).
2. Дайте време на децата да направят избор, като използвате думи, жестове или посочване.
3. Признайте и потвърдете техните решения.
4. Подкрепете децата да обмислят накратко избора си след приключване на дейността.
5. Редовно сменяйте и обновявайте наличните възможности за избор, за да поддържате интереса и актуалността им.

Роля на възрастния: Предлагайте смислени избори и задавайте въпроси с отворен край. Подкрепяйте децата, които се колебаят, като наблюдавате интересите им и ги окуражавате.

Обратна връзка и рефлексия: Насърчавайте децата да разсъждават, като използвате прости последващи въпроси като: „Хареса ли ти?“ или „Какво би избрал следващия път?“. Включете семействата в предлагането на избори вкъщи.

Съвети за включване: Използвайте картинки или подсказки за предмети за деца с езиково изоставане или допълнителни комуникативни нужди. Ако е необходимо, предоставяйте избора един по един. Съобразете подхода със стила на общуване и нивото на комфорт на всяко дете.

Планирайте таблата си за игра

Цел: Да се включат децата в планирането и предвиждането на тяхната игра, като се насърчават самостоятелността и споделеното разбиране.

Фокус на участието: Чрез изразяване на предпочитания по отношение на материалите, игрите и рутинните процедури. Чрез изказване на мнение относно правилата на групата, преходите и учебната среда.

Очакван резултат: Децата изразяват предпочитания, инициират игра и следват намеренията си с подкрепата на възрастните.

Материали: Визуална дъска с икони/снимки на области и дейности; табелки с имена (с имена или снимки), маркери.

Подредба: Подгответе визуални икони или снимки, представящи всяка зона за игра или дейност. Изложете таблото за планиране на централно, достъпно място. Подгответе табелки с имена или снимки на всяко дете.

Стъпки:

1. Преди свободната игра поканете децата да изберат къде биха искали да играят, като поставят името или снимката си на таблото.
2. Поговорете за избора им индивидуално или в малки групи (например: „Защо избрахте масата за изкуство днес?“).
3. В края на времето за игра поканете децата да проверят дали планът им съответства на това, което са направили, и да помислят какво биха избрали следващия път.

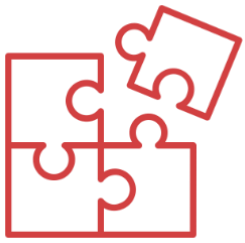

Роля на възрастния: Напътствайте децата да използват дъската. Потвърждавайте както изпълнението, така и промените. Подкрепяйте вербалното и символичното изразяване.

Обратна връзка и рефлексия: Насърчавайте децата да споделят нещо, което са направили или което им е харесало по време на избраната от тях дейност. Документирайте и преразгледайте идеите на децата заедно със семействата.

Съвети за включване: Използвайте ясни, прости визуални изображения за представяне на областите на дейност. Предлагайте индивидуална подкрепа, ако е необходимо. Позволете на децата да посочат „нямам план“ или да променят плана си по време на сесията.

Буркани за гласуване

Цел: Представяне на демократичното вземане на решения по конкретен, нагледен и ангажиращ начин.

Фокус върху участието: При определянето на ред, договарянето на роли и решаването на проблеми от връстници. В изразяването на мнение относно правилата на групата, преходите и учебната среда.

Очакван резултат: Децата участват в групови решения и започват да разбират концепцията за избор на мнозинство.

Материали: Прозрачни буркани или кутии, жетони, изображения, представящи два избора (напр. книжки с приказки, песни, дейности).

Подредба: Подгответе два ясно определени варианта с подкрепящи визуални материали. Етикетирайте всеки буркан или кутия със съответното изображение. Осигурете достатъчно жетони, за да може всяко дете да гласува веднъж.

Стъпки:

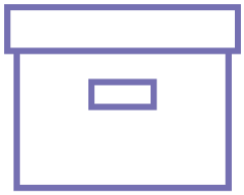

1. Представете двете възможности и ги обяснете на прост и ясен език.
2. Поканете всяко дете да постави жетон в буркана, представляващ предпочитания от него вариант.
3. Пребройте заедно жетоните и обявете печелившия избор.
4. Извършете груповия избор, след което обсъдете как се е чувствало то (например: „Няма страшно, ако твоят избор не спечели днес - може би следващия път!“).

Роля на възрастния: Уверете се, че гласуването е справедливо и достъпно. Помогнете на децата да се справят с разочарованието и да отпразнуват груповите резултати. Подкрепяйте вербалното и символичното изразяване. Поставяйте отворени въпроси и предлагайте смислени варианти за избор.

Обратна връзка и рефлексия: Попитайте децата какво мислят за процеса на гласуване. Насърчавайте ги да споделят какво са почувствали от резултата. Наблюдавайте и документирайте груповите модели с течение на времето, за да се информирате за бъдещи решения.

Съвети за включване: Използвайте снимки или прости рисунки за децата в предучилищна възраст. Позволете на децата да гласуват с помощта на възрастен, ако е необходимо. Предложете тактилни жетони или адаптирани материали за деца със сензорни или двигателни нужди.

Насоки за обсъждане в кръга

Цел: Да се създаде пространство за децата да изразяват мисли, преживявания и предпочитания в групова обстановка.

Фокус на участието: Чрез изразяване на предпочитания по отношение на материалите, игрите и рутинните процедури. Чрез разказване на истории, рисуване, преструване и песни.

Очакван резултат: Децата придобиват увереност в споделянето и изслушването на другите. Те започват да изграждат съвместно групови знания.

Материали: Говорещ предмет (напр. мека играчка), визуални подкани или изображения, пространство за време в кръг.

Подредба: Подредете кръг или полукръг, в който всички деца да се виждат и чуват. Дръжте наблизо визуални материали или подсказки.

Стъпки:

1. Въведете проста покана за дискусия (например: „Какво те направи щастлив днес?“) или „Какво бихте променили в нашата стая?“).
2. Използвайте говорещ предмет, за да структурирате вземането на ред.
3. Насърчавайте всяко дете да отговори, като използва думи, жестове или изрази.
4. Обобщете ключовите идеи и се върнете към тях по-късно, особено ако те могат да послужат за промени в класната стая или за бъдещи дейности.

Роля на възрастния: Фасилитирайте внимателно, потвърждавайте всички изказвания, помагайте на срамежливите деца да участват. Подкрепете вербалното и символичното изразяване. Документирайте и преразглеждайте идеите на децата заедно със семействата.

Обратна връзка и рефлексия: Повторно разглеждайте споделените идеи в бъдещи сесии, за да покажете на децата, че техните гласове са важни. Споделете основните моменти със семействата и поискайте техните размисли или коментари.

Съвети за включване: Позволете и приемете невербални отговори, включително мълчание. Използвайте визуализации или други подсказки, за да подпомогнете разбирането. Съобразявайте се със стила на общуване и нивото на комфорт на всяко дете.

Сесии за създаване на правила

Цел: Да помогнем на децата да създадат заедно прости правила за споделените пространства, като утвърдят справедливостта и приобщаването.

Фокус на участието: Чрез изразяване на предпочитания по отношение на материалите, игрите и рутинните процедури. Чрез изказване на мнение относно правилата на групата, преходите и учебната среда. Взимане на ред, договаряне на роли и решаване на проблеми с връстници.

Очакван резултат: Децата се чувстват съпричастни към средата и започват да разбират социалната отговорност.

Материали: Хартия за диаграми, маркери, пиктограми или карти със снимки и материали за украса на плаката.

Подредба: Създайте уютно групово пространство за обсъждане и творческа работа. Подгответе материали за документиране и илюстриране на правилата.

Стъпки:

1. Задавайте отворени въпроси като: „Какво помага на всички да се чувстват добре тук?“ или „Какво ни помага да играем безопасно?“.
2. Напишете или нарисувайте заедно предложенията на децата, като използвате техните думи и идеи.
3. Работете с групата, за да постигнете съгласие за 3-5 прости, позитивно формулирани правила.
4. Поканете децата да украсят плаката с правилата с рисунки или стикери.
5. Поставете окончателния плакат на нивото на очите на децата и го показвайте редовно по време на рутинни дейности и преходи.

Роля на възрастния: Моделирайте рефлексивно мислене, насочвайте към позитивно формулирани правила. Подкрепяйте вербалното и символичното изразяване. Поставяйте отворени въпроси и предлагайте смислен избор. Документирайте и преразглеждайте идеите на децата заедно със семействата.

Обратна връзка и рефлексия: Попитайте децата кое правило им харесва най-много или как са помогнали на другите да спазват дадено правило. Насърчавайте семействата да създадат общо правило у дома и да говорят за него с детето си.

Съвети за включване: Използвайте нагледни материали и символи, за да подпомогнете разбирането. Подсилвайте правилата чрез ролеви игри, разказване на истории или кукли, за да помогнете на всички деца да се свържат с тях.

Карти за дейности | Възрастова група 7-10 години

Карти за дейности - възрастова група 7-10 години

Минисъвети и групи за вземане на решения

Цел: Да се подкрепят по-големите деца в участието им в реални решения, които засягат общата им среда.

Фокус на участието: Чрез инициране и ръководене на групови проекти. Чрез дискусии, разказване на истории, съставяне на карти и водене на преговори. При оценяване и препроектиране на пространства, рутинни практики или групови норми.

Предвиден резултат: Децата развиват критично мислене, отговорност и сътрудничество чрез структуриран диалог.

Материали: Специализирано пространство за срещи (кръг или маса). „Говорещ предмет“ (напр. мека играчка, пръчка). Бяла дъска или голяма хартия и маркери за записки.

Подредба: Създайте спокойно, приобщаващо пространство, в което всички деца да се чувстват комфортно да допринасят. Установете ясни очаквания за уважителна дискусия.

Стъпки:

1. Поканете децата да сформират минисъвет и представете общ въпрос или проблем (например: „От какво имаме нужда за по-спокойно пространство?“).
2. Използвайте „говорещ предмет“, за да подкрепите вземането на ред, и установете прости правила за дискусия (напр. слушайте, когато другите говорят, редувайте се).
3. Документирайте всички идеи визуално. Групирайте сходни предложения и помогнете на групата да обобщи темите.
4. Подкрепете групата да гласува или да постигне консенсус по дадено решение.
5. Проследете последващите действия, като планирате следващите стъпки или реализирате заедно избраната идея.

Роля на възрастния: Уверете се, че всички са чути. Подкрепете децата да проследят действията си. Улеснявайте съвместните проекти и решаването на проблеми. Насърчавайте критичното мислене.

Обратна връзка и рефлексия: Преразгледайте решението в следващи сесии, за да обмислите неговото въздействие. Поканете децата да споделят как са се чувствали по време на процеса. Семействата могат да бъдат информирани и насърчавани да дадат своя принос у дома (напр. чрез общи проекти или обратна връзка).

Съвети за включване: Подкрепете по-тихите деца чрез споделяне по двойки или подготовка в малка група преди изказване. Използвайте визуални материали или диаграми, за да помогнете за структурирането на дискусиите. Предлагайте двигателни или сензорни почивки за поддържане на фокуса и комфорта. Отбелязвайте всички приноси и потвърждавайте, че всеки глас е важен.

Разходки за картографиране

Цел: Проучване на местните пространства през погледа на децата и определяне на това, което те ценят или искат да променят.

Фокус върху участието: Чрез дискусии, разказване на истории, картографиране и договаряне. При оценяване и преработване на пространства, рутинни практики или групови норми. Чрез рисуване, фотография, представяне и писане.

Очакван резултат: Децата се ангажират смислено със заобикалящата ги среда, развиват умения за наблюдение и критично мислене и допринасят за диалога в общността.

Материали: Отпечатани карти или листове за рисуване, маркери или пастели, клипбордове или папки, фотоапарат или таблет (по избор).

Подредба: Планирайте кратък, безопасен маршрут в квартала. Когато е възможно, включете семейства или полагащите грижи. Подгответе материали за водене на бележки или за рисуване.

Стъпки:

1. Направете кратка разходка из квартала заедно с децата (и семействата, ако има такива).

2. Помолете децата да отбележат местата, които харесват, на които се чувстват сигурни или щастливи, които не харесват, на които се чувстват неудобно или които биха искали да се променят или подобрят.
3. Връщайки се в центъра за игри или на мястото за срещи, съставете обща карта или плакат, показващ мнението на всички.
4. Покажете крайния продукт и, когато е подходящо, го споделете с местните заинтересовани страни, училищния персонал или общността.

Роля на възрастния: Осигуряване на безопасност, позитивна рамка на дейността, потвърждаване на всички гледни точки. Насърчавайте критичното мислене и размисъл. Свържете приноса на децата с действията на общността.

Обратна връзка и рефлексия: Поканете децата да представят своите карти пред връстници, служители или семейства. Децата могат да добавят надписи или истории, за да обяснят избора си. Семействата могат да допринесат със собствени идеи или да добавят места, които посещават заедно.

Съвети за включване: Адаптирайте маршрута така, че да отговаря на всички нужди от придвижване. Предложете възможността да се правят снимки вместо да се рисува. Използвайте карти с голям шрифт или тактилни версии за деца със зрителни увреждания.

Консултации, базирани на история

Цел: Използване на разкази и герои за проучване на мнението на децата по реални въпроси или предстоящи промени.

Фокус върху участието: Чрез дискусии, разказване на истории, съставяне на карти и водене на преговори. Чрез рисуване, фотография, представяне и писане.

Очакван резултат: Децата изразяват идеи чрез метафора и разказ, което улеснява обсъждането на чувствителни теми.

Материали: Книги с приказки или прости оригинални истории, кукли или фигури, материали за рисуване/писане и картички с въпроси с отворен край или сценарии.

Подредба: Създайте тихо и удобно място за четене и обсъждане. Подгответе разкази или подсказки, които са свързани с разглежданата тема.

Стъпки:

1. Прочетете история, която е свързана със съответната тема (напр. справедливост, приятелство, промяна, правила).
2. Предложете дискусия, като задавате въпроси за размисъл, като например: „Какво почувства или направи героят?“, „Какво бихте направили, ако това се случи на вас?“, „Какво почувства или направи героят?“, „Какво трябва да се случи по-нататък в историята?“.
3. Насърчавайте децата да създадат свой собствен край, послание или история, вдъхновени от темата, чрез рисуване, писане или изпълнение.
4. Съберете отново групата, за да споделят отговорите си и да разсъждават колективно.

Роля на възрастния: Улесняване на процеса: внимателно свързвайте историите с реалния живот. Насърчавайте критичното мислене и размисъл. Споделете резюметата със семействата или други групи.

Обратна връзка и рефлексия: Помолете децата да разсъждават: „Тази история напомни ли ви за нещо от реалния живот?“, „Коя част от вашата история ви харесва най-много?“. Поканете децата да се върнат към историите си или да ги допълнят по-късно.

Съвети за включване: Предложете различни начини за реакция - рисуване, игра, използване на кукли или говорене. Изберете истории, които отразяват културния произход и житейския

опит на децата. Осигурете допълнително време за децата, които се нуждаят от него, и при необходимост им осигурете подкрепа при четене или писане.

Цикли на обратна връзка

Цел: Да се помогне на децата да изразят обратна връзка и идеи, като използват разнообразни формати, и да видят как техният принос води до промяна.

Фокус върху участието: Чрез дискусии, разказване на истории, картографиране и договаряне. При оценяване и преработване на пространства, рутинни процедури или групови норми. Чрез предоставяне на обратна връзка и участие в механизмите за вземане на решения.

Очакван резултат: Децата упражняват умения за размисъл и общуване. Те разбират връзката между обратната връзка и действието.

Материали: Дневници, дигитални инструменти (напр. таблети, приложения за записване), плакати или шаблони за слайдшоу.

Подредба: Подгответе безопасна и спокойна среда за размисъл. Предложете различни инструменти и формати, от които децата да избират в зависимост от своите предпочитания и способности.

Стъпки:

1. Поканете децата да разсъждават върху скорошна дейност, сесия или среда, като използват предпочитан от тях метод (напр. рисуване, водене на дневник, дигитални инструменти, слайдшоу).
2. Предложете структура, която да направлява отразяването, например: „Едно нещо, което ми хареса...", „Едно нещо, което бих променил...", „Нова идея, която имам, е...".
3. Съберете отговорите и ги прегледайте заедно като група.
4. Споделете обобщенията или промените в стена за обратна връзка или в цифрово слайдшоу.
5. Покажете как приносът е довел до действия (напр. промени в рутината или нови дейности).

Роля на възрастния: Подкрепете изразяването, без да коригирате. Насърчавайте критичното мислене и размисъл. Свържете приноса на децата с действията на общността. Включете децата и семействата в съвместна оценка и обратна връзка.

Обратна връзка и рефлексия: Децата могат да гласуват за най-добрите предложения, които да бъдат придвижени напред. Семействата могат да бъдат поканени да добавят своите мисли или да прегледат приноса на децата у дома или в средата.

Съвети за включване: Предложете възможности за устна, визуална или видеобазирана обратна връзка. Използвайте подсказки, визуални материали или начални изречения, за да подпомогнете изразяването. Адаптирайте форматите за различни нива на грамотност, езици и нужди от достъпност.

Празен шаблон на картата с дейности

Име:	Възрастова група:
Възрастова група:	Фокус на участието:
Очакван резултат:	
Материали:	Подредба:
Стъпки:	
Роля на възрастния:	
Обратна връзка и рефлексия:	
Съвети за включване:	

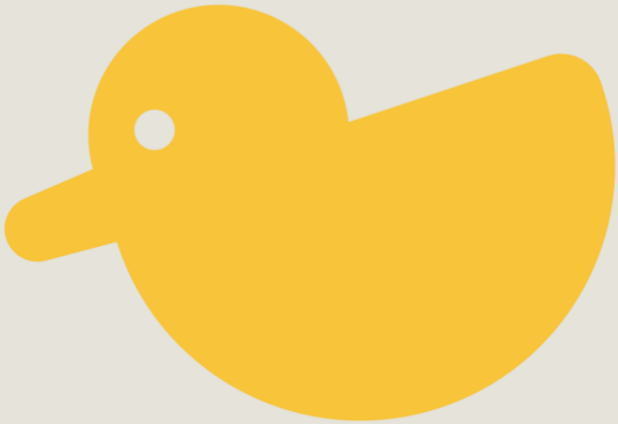

Co-funded by the European Union

Партньори

ASSOCIAZIONE 21 LUGLIO

Čubo Libro

for our children

International Child Development Initiatives

IZGLĪTĪBAS INICIATĪVU CENTRS IIC

KORAK PO KORAK

LHSI Labor and Health Social Initiatives

PARTNERSHUNGARY FOUNDATION

PEDAGOŠKI INŠTITUT

Škola Dokorán

25+ years for Early Childhood Development